

LATVIJAS REPUBLIKAS TIESĪBSARGS

Baznīcas iela 25, Rīga, LV-1010; Tālr.: 67686768; Fakss: 67244074; E-pasts: tiesibsargs@tiesibsargs.lv

Rīgā

2012.gada 20. novembrī Nr. 1-5/289
Uz 8.11.2012. Nr.20/28127

Valsts policijai
Čiekurkalna 1.līnijā 1, k-4
Rīgā, LV-1026

*Par sabiedrības informēšanai paredzēto materiālu
izvietošanu sabiedrībai pieejamā vietā svešvalodā*

2012.gada 12.novembrī Latvijas Republikas Tiesībsarga birojā saņemta Valsts policijas 2012.gada 8.novembra vēstule Nr.20/28127 (reģistrēta ar Nr.466). Vēstulē Valsts policija lūdz tiesībsargu sniegt viedokli par lietvedības uzsākšanu administratīvā pārkāpuma lietā un izvērtēt administratīvā pārkāpuma atbilstību cilvēktiesību regulējošajām normām. Valsts policija norāda, ka tās ieskatā Latvijas Republikas Tieslietu ministrijas Valsts valodas centra Valodas kontroles nodaļa nepamatoti konstatējusi pārkāpumu Valsts policijas rīcībā, izvietojot iestādes telpās sabiedrības informēšanai paredzēto informāciju svešvalodā.

Saskaņā ar Tiesībsarga likuma 11.panta otro daļu, tiesībsarga funkcija ir „sekmēt vienlīdzīgas attieksmes principa ievērošanu un jebkāda veida diskriminācijas novēršanu.” Sniedzot atbildi uz Jūsu iesniegumu, vēršu uzmanību uz sekojošo:

[1] Valsts pamatlikums - Satversme - ir vienots veselums, tajā ietvertās tiesību normas ir savstarpēji cieši saistītas. Lai pilnīgāk un objektīvāk spētu noskaidrot atsevišķu Satversmes normu saturu, tās interpretējamās kopsakarā ar citām Satversmes normām.¹ LR Satversmes 4.pantā un uz tiesību normas pamata Latvijas Administratīvo pārkāpuma kodeksa iestrādāto 201.³⁵ panta septīto daļu nepieciešams skatīt kopsakarā ar LR Satversmes 90.pantu, kas noteic: „Ikvienam ir tiesības zināt savas tiesības”. Konkrētās tiesības ir katra indivīda universālās pamattiesības, kuras bauda ikviens Latvijas valsts jurisdikcijā esoša fiziska persona, neatkarīgi no viņa individuālajām īpašībām un valstspiederības.² Tiesības zināt savas tiesības ir Satversmē noteiktā pamattiesību kataloga aizsākums, tiesību normas satur vienu no

¹ Satversmes tiesas 2005.gada 16.decembra spriedums lietā Nr. 2005-12-0103 "Par Ministru kabineta 2005.gada 11.janvāra noteikumu Nr.17 "Grozījumi likumā "Par nekustamā īpašuma piespiedu atsavināšanu valsts vai sabiedriskajām vajadzībām"" un 2005.gada 9.jūnija likuma "Grozījumi likumā "Par nekustamā īpašuma piespiedu atsavināšanu valsts vai sabiedriskajām vajadzībām"" atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 1. un 105.pantam" // Latvijas Vēstnesis, 20.12.2005., Nr.203. Sprieduma 13.punkts.

² Autoru kolektīvs „LR Satversmes komentāri. VIII nodaļa. Cilvēka pamattiesības, Latvijas Vēstnesis, 2011., 25.lpp.

svarīgākajiem tiesiskās valsts principiem. Tiesību norma ir vērsta uz to, lai ģenerālklausulas veidā sargātu katras personas subjektīvās tiesības. LR Satversmes 90.pantā noteiktās tiesības konkrētajā gadījumā nozīmē katras personas tiesības iegūt informāciju, it īpaši par būtisku uzsverot informāciju, kas ir vitāli svarīga personas tiesību aizsardzībai, lai šī persona būtu spējīga šīs tiesības apzināties. Būtisks tiesību zināt savas tiesības papildinājums ir LR Satversmes 91.pants, kas noteic: „*Visi cilvēki Latvijā ir vienlīdzīgi likuma un tiesas priekšā. Cilvēka tiesības tiek īstenotas bez jebkādas diskriminācijas.*” Ar vienlīdzību konkrētajā gadījumā saprotama informācijas pieejamība vienlīdz visiem LR patstāvīgajiem iedzīvotājiem, nostādot tiesību subjektus vienādos, un pēc noteiktiem kritērijiem salīdzināmos apstākļos. Tomēr tiesiskās vienlīdzības princips neatrunā informatīvo materiālu saturu un valodu.

[2] Saskaņā ar spēkā esošo normatīvo regulējumu ir noteikti gadījumi, kādos atļauta informācijas izplatīšana svešvalodā sabiedrībai pieejamās vietās. Valsts valodas likuma 21.panta pirmā daļa noteic: „*Valsts un pašvaldību iestāžu, tiesu un tiesu sistēmai piederīgo iestāžu, valsts un pašvaldību uzņēmumu, kā arī uzņēmējsabiedrību, kurās lielākā kapitāla daļa pieder valstij vai pašvaldībai, sabiedrības informēšanai paredzētā informācija sniedzama tikai valsts valodā, izņemot šā panta piektajā daļā noteiktos gadījumus. Šis noteikums attiecināms arī uz privātām iestādēm, organizācijām, uzņēmumiem (uzņēmējsabiedrībām), kā arī pašnodarbinātajām personām, kuras, pamatojoties uz likumu vai citu normatīvo aktu, veic noteiktas publiskas funkcijas, ja informācijas sniegšana saistīta ar attiecīgo funkciju izpildi.*” Panta piektā daļa noteic: „*Ievērojot šā likuma mērķi un šā likuma 2.pantā ietvertu valodas lietošanas pamatprincipu, Ministru kabinets nosaka gadījumus, kad sabiedrības informēšanai paredzētajā sabiedrībai pieejamās vietās sniegtajā informācijā līdztekus valsts valodai pieļaujama svešvalodas lietošana.* 2005.gada 15.februāra Ministru kabineta noteikumu Nr.130 „Noteikumi par valodu lietošanu informācijā” (turpmāk tekstā – MK noteikumi Nr.130) 2.punkts noteic: „*Līdztekus valsts valodai Valsts valodas likuma 21.panta pirmajā daļā minētās institūcijas un personas var lietot svešvalodu, sniedzot publisku informāciju sabiedrībai pieejamās vietās, ja šī informācija ir saistīta ar starptautisko tūrisma, starptautiskiem pasākumiem, drošības apsvērumiem, Eiropas Savienības brīvu preču apriti, epidēmijām vai bīstamām infekcijas slimībām, ieslodzījumu vietās ievietoto ārvalstu pilsoņu tiesībām un pienākumiem, ārkārtas situācijām.*”

MK noteikumi Nr.130 noteic, kas ir saprotams ar vitāli svarīgu, objektīvi vērtējot nepieciešamu informāciju, ko iespējams padarīt pieejamu ne tikai valsts valodā, bet arī svešvalodā. Tiesību normā nosakot, ka svešvalodā ir pieļaujams sniegt publisku informāciju sabiedrībai pieejamās vietās, kas ir saistīta ar drošības apsvērumiem, likumdevējs ir atstājis attiecīgās informācijas, tā satura izvērtēšanu kompetento institūciju rīcībā. Konkrētajā gadījumā informācijas mērķis ir sabiedrības drošības garantēšana. Kā norādīts Valsts policijas vēstulē un faktiski konstatēts no Valsts policijas tiesībsargam nosūtīto bukletu paraugiem, bukletos ir ietverta informācija par personu tiesībām un rīcību likumpārkāpumu, noziegumu un citos nelaimes gadījumos. Tāpat bukleti satur informāciju par drošības pasākumiem, lai preventīvi pasargātu sevi un citus sabiedrības locekļus un novērstu noziedzības izplatību.

Likuma „Par policiju” 1.pantā ir noteikta vispārīga policijas definīcija: „Policija ir apbruņota militarizēta valsts vai pašvaldības institūcija, kuras pienākums ir aizsargāt personu dzīvību, veselību, tiesības un brīvības, īpašumu, sabiedrības un valsts intereses no noziedzīgiem un citiem prettiesiskiem apdraudējumiem.” Likuma „Par policiju” 3.panta pirmajā daļā ir noteikts, ka viens no policijas uzdevumiem ir „garantēt personu un sabiedrības drošību”. No normatīvajā aktā noteiktās policijas definīcijas un policijas uzdevuma izrietoši ir secināms, ka policija un tās darbība pēc būtības ir vērsta uz sabiedrības drošības garantēšanu un arī attiecīgi tās informēšanu, kas ir vienlīdz kā iestādes tiesības, tā arī iestādes pienākums. Informācijas materiālu sagatavošana ir saistīta ar minēto policijas funkciju veikšanu - drošības garantēšanu visai sabiedrībai kopumā, līdz ar to svarīgi, ka policija nav aprobežota tikai ar informatīvā darba veikšanas iespējām noteiktā valodā, noteiktām sabiedrības grupām.

Institūcijai, kura atbilstoši Valsts policijas nolikuma 1.punktā noteiktajam, ir „(...) iekšlietu ministra pārraudzībā esoša tiešās pārvaldes iestāde, kas atbilstoši kompetencei īsteno valsts politiku noziedzības apkarošanas un sabiedriskās kārtības un drošības aizsardzībā, kā arī personu tiesību un likumīgo interešu aizsardzībā”, ir jābūt deleģētai patstāvīgai kompetencei izlemt, kāda tieši publiska informācija sabiedrībai pieejamās vietās ir saistīta ar drošības apsvērumiem un attiecas uz Valsts valodas likuma 21.pantā noteiktajiem izņēmuma gadījumiem, par informācijas sniegšanu svešvalodā.

Pamatojoties uz iepriekš minēto, tiesībsarga ieskatā lietvedības uzsākšana pēc Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 201.³⁵ panta septītās daļas, ņemot vērā Valsts policijas sniegto informāciju un tiesībsargam nosūtītajiem sabiedrības informēšanai paredzētās informācijas paraugus ir nepamatota. Valsts valodas centrs, konstatējot pārkāpumu, nav ņēmis vērā objektīvos apstākļus un nepilnīgi tulkojis Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 201.³⁵ panta septīto daļu.

Vēršu uzmanību, ka, izraugoties veidu, kā informēt Latvijas Republikas patstāvīgos iedzīvotājus, ir jāņem vērā nacionālā sastāva dažādība un saskaņā ar Latvijas Republikas Satversmes 91.pantu informācijas materiāli izdodami visu nacionalitāšu patstāvīgiem iedzīvotājiem pieejamā veidā pēc vienlīdzīgiem kritērijiem. Saskaņā ar Centrālās statistikas pārvaldes datiem patstāvīgo iedzīvotāju nacionālais 2012.gada sākumā ir bijis šāds: latvieši-60.5 %, krievi-26.6 %, baltkrievi-3.5 %, ukraiņi-2.4 %, poļi-2.2%, lietuvieši-1.3 %, ebreji-0.3%, romi-0.3 %, vācieši-0.2 %, igauņi-0.1 % citas tautības, ieskaitot neizvēlētu un nenorādītu tautību-2.6 %³. Rekomendēju iespēju robežās informāciju par tiesību aizsardzības mehānismiem veidot pieejamu arī Eiropas Savienības patstāvīgajiem iedzīvotājiem, lai informētu personas, kuras izmanto Eiropas Savienības tiesību aktos noteiktās brīvās darbaspēka kustības un pārvietošanās tiesības.

Ar cieņu
tiesībsargs

J.Jansons

Bērziņa,
Upmācis 67686768

³ Centrālās statistikas pārvaldes elektroniskā datubāze. <http://data.csb.gov.lv/Dialog/Saveshow.asp>